A-324

MUSÆ
TRANSYLVANO-SICULÆ
AD
FONTEM ACIDUM LÔVETENSEM
LUDENTES,
PRÆCENTORE
JOANNE
COMITE
LÁZÁR
LIB. BAR. DE GYALAKUTA.

Sacræ-Cæſareo Regiæque Majeſtatis Conſiliario Status Actuali Intimo Univerſorumque Statuum & Ordinum Trium Nationum Principatus Tranſylvaniæ PRÆSIDENTE.

CIBINII,
IN TYPOGRAPHIA PUBLICA
EXCUDIT SAMUEL SÁRDI TYPOGRAPHUS
Annô M. DCCC. LXII.

3529.
726. II.
Haáz Rezső Múzeum Tudományos könyvtár Székelyudvarhely

Horat. Epistol. Lib. II. Epist. 2.

Singula de Nobis anni prædantur euntes:
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
Tendunt extorquere Poëmata - - - -

Ibidem.

Scriptorum chorus omnis, amat Nemus, & fugit Urbes.

08042

EXCELLENTISSIMO

DOMINO, DOMINO.

JOSEPHO ANTONIO

LIBERO BARONI
DE BAJTA,
SACRÆ-CÆSAREO REGIÆQUE
APOSTOLICÆ MAJEST. STATUS,
ET
EXCELSI REGII IN TRANSYLVANIA
GUBERNII CONSILIARIO,
UTROBIQUE ACTUALI INTIMO,
ET
EPISCOPO TRANSYLVANIENSI,
DOMINO
SUMME COLENDISSIMO,
SIGNUM VELUTI
PERENNIS DEVOTIONIS.

DAT DICAT DEDICAT
AUTOR.

Tudományos Könyvtár Múzeum Székelyudvarhely

EXCELLENTISSIME DOMINE!

OPerosè licet, eruditus superioris sæculi Gallus *Mr. de la Chambre*, artem cognoscendi Homines descripsit, in Libello suo cui Titulum *L' Art. de Connoitre les Hommes* inscripsit: & præcepta ex ipsa Animæ essentia, ejusque inclinationibus, & adpetitu, vique ejus formatrice; hincque resultante partium corporis conformatione, temperamentorumque diversitate deduxit: mihi tamen nulla alia arte melius certiusque Homines nosci posse persuasum est, quàm ex quotidiana colloquiorum consultationumque cum iis factarum ratione. Quidquid enim Chiromantiæ, aut Motoscopiæ regulæ, quidquid Geomantiæ aut Onomantiæ habeant usu forte aut casu quodam verosimile repertum, fallunt tamen; nec qui eas tradunt, pro certis

certis venditare audent: at consilia, sermoque in consultationibus produnt animi sensa & arcana, ut non (quod vetus olim Sapiens de se dixerat) Sapiens aliquis sit quia manus habet; sed quia linguam interpretem animi, rerum humanarum Divinarumque Scientia imbuti. Nisi itaque taliter *TE* nossem Excellentissime, uti quocum in Consessu summi in Transylvania Senatus quottidie mihi consultare datum est: nisi quantum Sacro Ordine & Dignitate anteis, tantum quoque Doctrina super alios & Pietate emineres; agrestes hæ Musæ *TUUM* in conspectum prodire vererentur. Ut ut enim procaces nequaquam sint, ludunt tamen; & ideo *TUA* Sancti Præsulis severitate arceri possent: ut ut porro Musarum nomen sibi arrogent, agrestes tamen illæ sunt & incomptæ, & ideo Viro tanto, ejusque Doctrina & Eruditione penitus indignæ. Nunc sola *TUA* est pietas, quæ illis favet, & hoc præsidio fultæ *TIBI* occurrunt Excellentissime! Parce igitur iis pro comitate

Hadtörténeti Múzeum Tudományos Könyvtár és Levéltár

mitate *TUA*, & patere ludere Musas has, etsi non Lyra, quam in Græcia olim aut Latio pulsare doctæ sunt; ea tamen, quam in Scythicis his oris parare licuit genus inter Hominum agreste & infrunitum. Nitescent hoc modo illæ *TUI* Nominis splendore, & quamvis Carmina parum valeant, eo tamen usque donec supervixerint, cumque sibi paribus vulgo detestata scombrorum piperisque aut ciceris tegumento cedent, autorem vel inde quod ea *TIBI* dedicare ausus sit gratia apud *TE* valuisse constabit. Cui dum se æternum commendat manet quoque *TUUS*

EXCELLENTISSIME
DOMINE!

Humillimus, TIBIque devotissimus
Servus

JOANNES C. LÁZÁR.

AD LECTOREM.

LEve est fateor Lector Benevole quod in publicum emittimus Carmen; at quia dignum aliis publico visum, cessimus judicio Doctiorum, proprio niti, ob insitum Poetis vitium non ausi: Nam equidem teste Horatio Epist. Lib. 2. Epist. 2.

Ridentur mala qui componunt Carmina: verùm
Gaudent scribentes, & se venerantur & ultrò
Si taceas, laudant quidquid scripsere, beati.

Dum itaque edita alias nostra non plane displicuisse publico advertimus, eamdem hæc quoque sortem experiri volumus. Agrestia hæc sunt mediis in alpibus & solitudine venationis dum ter intra septennium fontem acidum accessimus, confecta: quæ si laudem aliquam mereantur, sunt præter hæc in scriniis Nostris alia, quæ demorsos magis ungues fortassis sapiunt, publico olim pariter donanda; sin deridear cum his tineis blattisque relinquenda æternùm. Hæc interim Lector Benevole perlegas, etiamsi non relèges unquam; & si Carmina damnaveris licet, Autori tamen illorum fave; qui dummodò ne sibi malè sit, benè omnibus esse cupit.

VALE!

SZÉKELY EV. REF. KÖNYVTÁRA

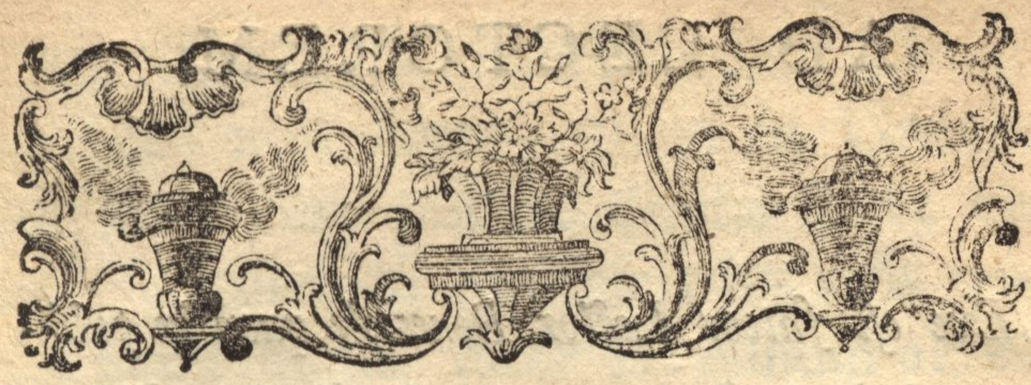

I.

Laus Acidulæ Lövetensis in Sede Siculicali Udvarhely. Annô 1754.

Audabit quemcunque juvat salientis in altum
Motus aquæ, meditataque longa
Nocte novæ ratio pluviæ, quâ fonte receptas
Per tubulos dispergimus undas.
Delectent alios peramœno consita rure
Versaliæ viridaria bellæ:
Hortus & Hannoveræ fruticetis floridus amplis
Et fontis laudatus honore.
Me *Keroj* * Silvæque tenent, Vallesque *Lövetæ*, ** &
*** *Varjasius* magis occupat amnis;
Quam Cassellanæ quas evomit Hercules undæ
Æneus, dispositosque gradatim in
Pelves torrentis demittit more ruentis,
Atque lacus, nova stagnaque format.
Heic dum me rapidus demulcet murmure rivus
Concentu suaviore canentûm,
Nym-

* *Nomen Vallis ad acidulas.*
** *Nomen Pagi proximi ad acidulas in Sede Sic. Udvarhely*
*** *Nomen Amnis præterlabentis.*

Nympharum mihi tunc occurrit imago jocantûm
Ludentûmque, urnasque moventûm.
Mox pineta jugis, & celsam vertice petram
* *Falconum*, præruptaque Saxa
Contemplor quoties, mihi jam plantaria sordent
Itala tunc, platanonaque Galli.
Saxaque Naturæ positus imitantia scabros
Inque amplas diducta cavernas.
Quid tu grate oculis acidæ fons auree lymphæ?
Tu morbi mortisque fugator!
Sive Oriente ego te spectem, seu Sole cadente
Gemmatis prorumpere bullis;
Et claram flavo lympham circumdare limo:
Tunc argentum, aurumque resolvi;
E'que octogona puto, quâ sunt clausa figurâ
In rhombum fluitantia ferri.
Pharmaca tu præstas, quæ non Podalirius unquam
Aut possit præstare Machaon.
At quoties mihi tu sitienti carperis ore
Firmo, & quamvis usque valenti:
Nectare tunc pasci videor conviva Deorum;
Et Cœlesti rore fruisci.
Longior o! utinam foret hæc optata Voluptas!
Sed revocor, jubeorque reverti.

II.

Revocatio laudum priorum.

JAm quater in segetes Messor procumbere visus:
Et quater in versam condere semen humum:
Jam

* *Rupes prope acidum fontem Hungarico idiomate* Soljom-Kő, *idest petra Falconum dicta.*

Haáz László Könyvtár Homoranyos Könyvtár Szekelyudvarhely

Jam quater hyberna ſtagnarunt flumina brumâ:
Et quater æſtivis intumuere Notis.
Ex quo dicta mihi loca ſunt peramœna Lövetæ
Varjaſiuſque amnis, fonſque ſalubris aquæ.
Heu! quàm plena joci, quàm tunc mihi cuncta fuere
Plena voluptatis, Silva, ager, unda, molæ!
Quàm tunc Aura levis, quàm ſuavi murmure rivus
Currebat, nemorum quàm fuit almus odor!
Quàm gratæ Valles, queis Mane & Veſpere conjux
Dulcis, inerrantem me comitata fuit!
Sed nunc mœror habet; mihi jam nunc omnia ſordent,
Omnis & eſt rerum triſtis imago mihi:
Nam qui tunc ſtreperi concentus edere rivi,
Urnaque quam Naias viſa movere fuit:
Nunc Echo gemitus noſtri duplicata videntur;
Et fractæ vocis tertius eſſe ſonus:
Urnaque Minois pallenti merſa profundo; aut
Umbrarum Judex, quam Rhadamantus habet.
Falconum mihi Petra refert Niobeia Saxa; &
Pegaſeo rupes quæ pede tacta fuit:
Pinus &, Italiæ plantis æquata, cupreſſos
Ferales redolet, Materiemque rogi.
Serratoque Molæ quæ dente arroditur arbos
Suſpicor ut feretro fiſſile pandat opus.
Quid te jam memorem, te qui mihi ſumma voluptas
Fons fueras acidæ, fonſque perennis aquæ.
Tunc mihi ructabas gemmas, & ab aëre turgens
Quam propellebas ſpuma monile fuit.
Atque oras circum flaventem in margine limum
Auro tunc licuit compoſuiſſe Tagi.
Nectare laudavi mineralis pocula lymphæ;
Hiſque ſalutiferæ vis minor artis erat.
Proh! Superi quanta eſt rerum converſio! quantum
Vertitur in formas res, animuſque novas!

Non

Non mihi nunc gemmæ, quod Fons protrudit in altum;
Nuper & argento concolor imber erat:
Sed lacrymæ, guttæque oculis plorantibus actæ,
Salſaque marcentes quæ rigat unda genas.
At neque par auro eſt fulgentis limus arenæ;
Letiferi potius ſigna coloris habet.
Ipſe mihi Fons eſt ſpecies ferventis aheni:
Quo virus coxit Colchica Virgo nocens.
Nec ſapor huîc Divum laticis, medicataque Virtus;
Sed qualis Stygius fertur amaror ineſt.
Nunc acidus verè eſt: amiſſa Conjuge quando
Mella etiam reddit ſenſus amara mihi.
Letheis utinam fieres fons æmulus undis
Tentatique hauſtus vis foret illa tui:
Ut me adverſarum caperent oblivia rerum
Curæque & damni, triſtitiæque gravis.

III.

Laus Balnei ex acidulis Keroj ſeu Lövetenſibus parati.

BElla per Europam latè diffuſa, frequentis
Materiam ſermonis habent: quò te modô cumq;
Vertas, devictas acies, fuſaſque phalanges,
Et captas audis Urbes, eluſaque Regum
Fœdera, & æratas certare per æquora claſſes.

Bellum etiam Natura fovet: turbataque rerum
Penè vides elementa, ſuo nec in ordine ferri.
Ignis aquâ ſuperatur: & aër rarior ante
Inprægnatus aquis, ſpiſſa de Nube graveſcit.
Terra parens quæ ſicca fuit; calcataque duro
Reſtitit inceſſu, nunc mollis diffluit, & tot

Efflu-

Magyarországi Rezső Múzeum Könyvtára

Effluviis, undiſque ſuper ſtagnantibus uda,
Acceptas jam reddit aquas, nec combibit ultrà;
Tecta ſuperficiem, canaſque imitata paludes.
Sidera quin mutare fidem, legeſque vetuſtas
Excutere, atque novo tentant molimine, quodque
Alterius prenſare vices: nam torridus antè
Qui fuerat, ſiccusve *Leo* frigeſcit, & imbres
Continuos, nimboſus uti profundit *Orion*.
Syrius ardentis ſitiens olim aſſecla Solis
In pluvias *Hyadas* ſe convertiſſe videtur.

Dii quoque bella gerunt; nec jam nova, me quoque teſte;
Et partita novo diſtinguunt limite Regna.
Nam loca, quæ quondam ſylveſtribus addita Divis
Faunoque & Satyris longè regnata fuere:
Fonteſque, & grato crepitantes murmure rivi,
Quos inter ſedem ſibi formoſiſſima Naias
Fixerat, & Dryadum fertur luſiſſe caterva;
Nunc Muſis ceſſere novem: Græciſque relictis
Ad Scythicas venere plagas: heic augur Apollo
Præſidet, atque lyram tangens, valleſque Lövetæ *
Et rupes reſonare facit; tripodaſque loquaces
Reddit, & obduras Siculorum perfricat aures.
Enthea vis homines heic corripit: heic mihi quamvis
Carmina perrarò fundenti vena reſurgit,
Et calet, & ſcribit facili docilique Minerva.
Septima maturis jam candet frugibus Æſtas
Ex quo Fons acidus mihi ter luſtratus, amaras
Præbet aquas, hauſtuque juvat, guſtumq; remordet:
Temperat atque ignes & pocula læta Lyæi.

Ter

* *Lövete Pagus eſt in Sede Siculica Udvarhely ſub alpibus, in cujus Territorio Keroj dicto ſunt acidulæ laudatæ.*

Ter furor inceſſit Vatem, cantataque terno
Carmine grata mihi, ſpecieſque ingrata locorum.
Otia, ſepoſitis heic curis, quando capeſſo
Inſectorque feras, & votis Virgo Diana
Expetitur, tunc Phœbus adeſt; plectrumque ferire
Suadet, cumque feris ſacratos figere verſus.
Dumque olim quercus, niſi Dodonæ eſſe canoras
Juſſit, fata aliis clauſit, voluitque tacere:
Nunc nemus omne mihi loquitur, ſylvæque loquuntur:
Inſidiaſque feris quacumque ſub arbore ponam
Et præcelſa canit pinus, canit ornus ab alto,
Et tremulis abies foliis, corylique loquuntur
Pronaque de ſummis deſcendunt carmina Fagis.

Prima mihi ſalſi fontis laudare ſalubres
Potus cura fuit, juxta ſtrepitumque ruentis
Amnis, & excelſam prærupto vertice petram,
Et pineta, ſitumque loci, valleſque recenti
Aura ſpirantes, & quæ mihi grata fuere.

Mox ubi dilecta viduatus conjuge pulcras
Poſt iterum valles, fontemque nemuſque reviſi:
Triſtis ut ut, languenſque; Deo tamen intus agente
Effudi gemitus, & lamentabile carmen.
Omnia tunc mutata mihi, facieſque priores
Rerum ſordebant; nec erat laudabile quidquam.
Carmina ſi relegas Naſonem crede putabis
Sive Tomitanis ſuſpiria ducere terris:
In nova ſeu rerum mutatas dicere formas.

Nunc quoque potatis velut à Permeſſidos undis
Tertius inceſſit mentem furor; & nova Phœbo,
Carmina dicturus, chartam, & quibus illino captat
Arma manus, ſtrepero tractas & ab anſere pennas.
Nec tamen aut fontem laudo, vel detraho quidquam;
Fontis opes, & hauſta cadis, calefactaque ſaxis
Balnea ſunt jucunda modò dicendaque nobis:

Eſt

Eſt mihi fiſſilibus tabulata, & frondibus actis
In latus, umbroſæ ſpecies exſtructa cavernæ.
Non nimis ampla; cadis tamen opportuna duobus:
Huc bis quottidie: dum longè a vertice Sol eſt,
Et longè Heſperias merſurus deſpicit undas,
Lympha bobus vehitur, vaſique ex fonte repleto
Verſa, cados onerat, membris infuſa lavandis.
Magna ſed intereà congeſto è ſtipite moles
Herboſo ſuccenſa foco, depaſcitur igne.
Injecti lapides & flammeſcentia ſaxa
Candent, & rutilant rubeos mentita pyropos.
Quos ſuperimpoſitos factis è ſegmine furcis
Effert, inque acidas inmittit ruſticus undas.
Tum verò mugire nemus, parvaque tabernâ
Aut gemitu reris reſponſa parare Sybillas
Aut furere Idæas pulſando tympana Bachas.
Pugna fit heic calidi cum frigore; quam Schola quondam
Antiperiſtaſeos celebrato nomine dixit.
Nam ſimul ut fundum petiit calor, illicò ſurſùm
Commotas propellit aquas, luctatur & uſque
Sævit, & occiduus bullas eructat inanes.
Sed certat, vincitque tamen, vincendus & ipſe.
Nam ſimul ac ceſſat murmur, ſtrepituſque reſedit
Victi concedunt armis hoſtilibus ambo.
Frigent ſaxa, caleſcit aqua, & ferventis aheni
Ferre cados ſpeciem, & vix non bullire videres.
Tunc ubi ferventi minor eſt, majorque tepenti
Incipit eſſe gradus, menſuraque juſta caloris,
Exuimur veſtes; quocum mihi nexus amoris,
Sanguinis, atque animæ eſt, Comitum qui ſtemmate BETHLEN
Ortus, DAVIDIS ſacrata nomen ab unda
Obtinuit: cumque hoc, quô non Vir juſtior alter

Et

Et nemo melior, nec certior audit amicus
Ingredimur, calidas & aquas immergimur ambo:
Nec tantum abluimur corpus, ſordeſque receptas
Mundamur, ſalſiſque cutis molleſcit ab undis;
Permeat oſſa calor, totamque in corpore maſſam
Sanguinis, ad celeres miſſa torpedine motus
Concitat in venis: mox arcta obpletaque laxat
Spiramenta cutis, per quæ ſudore meante
Sub cute particulas quæ ſunt educit aquoſas.
Rorat aquis vultus ſtillantibus, & viridi ceu
Gramine ſpectares fluidas in corpore gemmas.
Haud aliter ligno vivum qui claudere tentat
Argentum, ſubditque vitro, cui machina denſum
Aëra ſubduxit, partes tunc ire minutas
Trans lignum & duri ſolviſſe repagula clauſtri
Sentiet, & denſas hærere per extima guttas.
Sic ubi ſudatum ſatis eſt, corpuſque levatum
Tergimur, & ſiccis induti excedimus antro;
Emunctoſq; humidis artus, ſtomachumque fovemus
Nigro de baccis queis germinat India potu.
Quàm bene tunc ori, ventrique inmiſſus inani
Potus aquæ tinctæ recreat, redditque vigorem,
Laſſis, & reficit fractas per balnea vires!
Segne quod ante fuit corpus, nervique remiſſi;
Et cerebrum lenta veluti vertigine motum,
Quæque ſuas præſtant obeunda ad munia partes.
Quodque ſeneſcenti fallax promiſerat olim
Saga patri, totum te ſentis eſſe renatum.
Unde, ſagax quæres, hæc prodigioſa reſultat
Vis, Medicis necdum ſatis explorata peritis?
Non ex fonte petas: cujus ſi promſeris ori
Tam gratos latices, mordent licet uſque palatum;
Longè deductis aliò, longoque dierum
Tractu ſervatis, & acor ſuaviſſimus antè

Et

Et periit Virtus ſi quæ fuit ulla medendi.
Neve putes quæſo ſoli hæc tribuenda calori.
Nam calidis utcunque diù multumque fruare
Non tamen hæc virtus, non hæc Divina poteſtas
His erit; adnatas oculis deducere pelles:
Tendere contractos morboſo corpore nervos:
Tollere prominulas nullo tondente mariſcas.
Certior ergo ſedet menti ſententia: Saxa
Ingenio formata loci, ſiliceſque jacentes
Heic circùm, ſimiles illis telluere ſub ima
Quos lambunt, acidumque ab iis ſumſere ſaporem
Fontis aquæ, diverſam aliam, tectamque fovere
Vim, licet ignotam: quæ dum violentius igne
Urgetur rapido, atque ardentibus excita flammis
Eſt inmiſſa cadis, ſe ſe transfundit in undas
Et miſcet vires, & opem fert mixta medendi,
Haud ſecus ac ſilicis ſcintilla recondita venis
Fomitis in floccos chalybis transmigrat ab ictu.
Hæc meditata cano Muſis Phœboque jubente;
Mercurius quamvis medicam mihi deneget artem.
O! ſi quotannis grata hæc mihi balnea dentur!
Grandævus moriar, ſanuſque & corpore firmo *
Ævo ter functi ſuperabo Neſtoris annos.

* Nunc bis Sena brevi, qui jam numeravero Luſtra.

Keroj. 10. Auguſt. A. 1762.

Szabó Ferenczi Múzeum
Szabó Ferenczi Könyvtára
Szekszárd